

Leren is niet 'dat zoeken we op'

(1) Afgelopen week presenteerde het Platform Onderwijs 2032 zijn eerste adviesnota, zo lees ik in deze krant. Als je het lijstje aanbevelingen doorleest, krijg je een ontmoedigend déjà-vugevoel. Opnieuw 'meer aandacht voor persoonlijke en sociale ontwikkeling'. Minder feitenkennis ('stampen'), maar meer gewiektheid in het vinden van informatie. En het verplichte nummertje Engels vanaf de eerste klas. De waarde van dat laatste werd veelzeggend toegelicht door een tiener die werd geïnterviewd. "Op internet is alles in het Engels." Dat dat apekool is, zal deze leerlinge waarschijnlijk nooit ontdekken. "Ik lees zelf ook nog alleen maar in het Engels", dus het hale je de koekoek dat ze dan niets anders meer ziet – en van de weeromstuit gelooft dat er ook niets anders meer is. Ofwel: hoe de kennis van één wereldtaal geen blikverbreding, maar juist provincialisering betekent.

(2) Zo kun je nog een tijdje doorgaan met foeteren op de aanbevelingen van het Platform, maar één springt er opvallend uit. Nog levendig herinner ik mij hoe ik als student meewerkte aan een informatiseringsprogramma op een lagere school. Met een thematische catalogus op de schoolbibliotheek zouden de leerlingen de informatie die zij voor hun werkstukken nodig hadden, gemakkelijker kunnen achterhalen. "Uit het hoofd leren is niet meer van deze tijd", zo legde de meester mij uit. "Nu gaat het erom de informatie te kunnen vinden die er al is."

(3) Dat was zo'n veertig jaar geleden – en nu komt het Platform triomfantelijk tot dezelfde conclusie. Zeker, iPads en zelfs computers waren er toen nog niet, maar verder is er weinig veranderd. Dat zal door sommigen ongetwijfeld worden geweten aan het onverbetelijke conservatisme van het onderwijs. Anderen zullen er wel op wijzen dat klachten over de teloorgang van parate kennis zo oud zijn als de wereld; zelfs Plato bezondigde zich er al aan.

(4) Maar dat is al net zo'n makkelijk weerwoord als de achteloze manier waarop de voorzitter van het Platform zich afmaakte van de tegenwerping dat computers op school helemaal niet zo succesvol zijn. 'Technologische ontwikkelingen gaan zo snel ...' – een cliché dat de gemeenplaatsen in het rapport naar de kroon steekt. Misschien is het daarom juist aan hén te wijten dat dergelijke verzuchtingen almaar weer opklinken, terwijl intussen de wal van de realiteit het schip keert van de onderwijskundige droom – al heeft die de afgelopen decennia toch nog heel wat schade weten te veroorzaken.

(5) Neem het voorbeeld dat de voorzitter aanvoert om parate kennis in het hoekje te zetten: "Schud jij de termijn van koning Willem III zo uit je mouw?" Nee, dat deed de interviewer niet – en ook ik zou het even moeten opzoeken. Maar de voorzitter weet ongetwijfeld zelf ook wel dat dat een flauwe truc is. Wat ik wél weet, is dat die regeringsperiode ('termijn') in de late negentiende eeuw lag. En dus

niet in de middeleeuwen of ten tijde van Julius Caesar.

85 **(6)** Wie denkt dat iedereen deze globale kennis zomaar heeft, moet ik teleurstellen. Ik vrees dat menige scholier inmiddels een fikse gok zou moeten wagen bij de vraag of Karel V
90 voor of na de Franse Revolutie leefde. Is dat belangrijk? Ja, dat is het. Wanneer hedendaagse filosofen vaststellen dat onze persoonlijke identiteit voornamelijk ligt in het
95 (levens)verhaal dat wij over onszelf vertellen, geldt dat ook voor de collectieven waar we deel van uitmaken. Nederland, Europa of wat dan ook is onze geschiedenis.

100 **(7)** De ‘thematische benadering’ van geschiedenis en aardrijkskunde die het Platform voorstelt, is in het onderwijs nu al in belangrijke mate verantwoordelijk voor de historische
105 mist waarin leerlingen vaak rondwalen. Wie alles wil weten van katoenhandel, vrouwenemancipatie of slavernij (op dat soort onderwerpen komen die thema’s vaak neer),
110 weet niet wát hij weet wanneer hij de negentiende eeuw nauwelijks van de zestiende kan onderscheiden en zijn tablet moet trekken om erachter te komen wanneer de Tachtigjarige
115 Oorlog ook weer was.

(8) Naslagwerken, elektronisch of niet, zijn heel nuttig om informatie te

vinden waarvan je ontdekt dat je die niet hebt, maar ze zijn nutteloos om iets te ontdekken waarvan je niet op het idee komt dát het te ontdekken valt. En precies in dat laatste bestaat denkcreativiteit – niet alleen in de wetenschap, maar ook in de praktijk.

125 Wie van Amsterdam naar Brussel rijdt, geen idee heeft van aardrijkskunde en zijn TomTom¹⁾ het navigatiewerk laat doen, zal nooit op het idee komen dat Antwerpen een leuke
130 plek is om even een kop koffie te gaan drinken.

(9) Creativiteit en inventiviteit komen nooit op gang wanneer feitenkennis wordt teruggebracht tot de reflex ‘dat
135 zoeken we op’. Dan blijft de wereld net zo klein als wanneer je denkt dat je met Engels het hele internet (dus de wereld) tot je beschikking hebt. Echt denkwerk kan het niet stellen
140 zonder heel veel feitenkennis die – dat vergeet de ‘thematische aanpak’ meestal – eerst met moeite moet worden verworven. En ja, dat vereist veel tijd en soms hard werken. Niemand heeft gezegd dat leren altijd
145 fun moet zijn.

(10) ‘Stampen’ dus, soms zit er eenvoudigweg niets anders op. Dat die vermaledijde discipline in een
150 bepaalde fase van de groei ook nog andere deugden heeft, daar hebben we het later nog wel eens over.

*naar: Ger Groot
uit: Trouw, 3 oktober 2015*

Ger Groot (1954) is bijzonder hoogleraar ‘Filosofie en literatuur’ aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Groot is columnist en publiceert regelmatig in filosofische en literaire tijdschriften.

noot 1 TomTom is een navigatiesysteem.

Tekst 1 Leren is niet 'dat zoeken we op'

Alinea 2 is te beschouwen als een uitwerking van een bepaalde zin uit alinea 1.

- 1p 1 Welke zin is dat?
- A Opnieuw 'meer aandacht voor persoonlijke en sociale ontwikkeling'. (regels 6-8)
 - B Minder feitenkennis ('stampen'), maar meer gewiekstheid in het vinden van informatie. (regels 8-10)
 - C En het verplichte nummertje Engels vanaf de eerste klas. (regels 10-12)
 - D Dat dat apekool is, zal deze leerlinge waarschijnlijk nooit ontdekken. (regels 16-18)

"Misschien is het daarom juist aan hén te wijten dat dergelijke verzuchtingen almaar weer opklinken" (regels 64-66)

- 1p 2 Wie wordt bedoeld met 'hén', gelet op de tekst?
- A conservatieve onderwijsmensen die gekant zijn tegen veranderingen
 - B mensen die weinig heil zien in het computergebruik op scholen
 - C onderwijsvernieuwers zoals de leden van het Platform Onderwijs 2032
 - D voorzitters van uiteenlopende besturen, zoals die van het Platform Onderwijs 2032

"... al heeft die de afgelopen decennia toch nog heel wat schade weten te veroorzaken." (regels 69-71)

- 1p 3 Wie of wat wordt bedoeld met 'die'?
- A de onderwijskundige droom
 - B de teloorgang van parate kennis
 - C de voorzitter van Platform Onderwijs 2032
 - D de wal van de realiteit

"Neem het voorbeeld dat de voorzitter aanvoert om parate kennis in het hoekje te zetten: 'Schud jij de termijn van koning Willem III zo uit je mouw?'" (regels 72-76)

- 1p 4 Wat wil de voorzitter volgens tekst 1 met dit voorbeeld aantonen? Hij wil laten zien dat
- A de interviewer en anderen weinig historische kennis hebben.
 - B maar weinig mensen nog weten wanneer koning Willem III regeerde.
 - C vrijwel niemand dit soort kennis paraat heeft.
 - D zo'n vraag doorgaans alleen beantwoord kan worden met naslagwerken.

“Maar de voorzitter weet ongetwijfeld zelf ook wel dat dat een flauwe truc is.” (regels 78-80)

- 1p 5 Waarom wordt het voorbeeld van de voorzitter een flauwe truc genoemd? Het voorbeeld wordt een flauwe truc genoemd, omdat
- A het flauw is om een vraag naar een klein historisch detail te stellen.
 - B het flauw is om het ontbreken van een antwoord op deze vraag als bewijs te gebruiken.
 - C het voor zich spreekt dat niemand het antwoord op deze vraag weet.
 - D vrijwel niemand het antwoord weet als zelfs de schrijver het flauwe antwoord niet weet.

Alinea 6 van tekst 1 bevat een redenering die uit twee delen bestaat. Van verschillende zinnen uit deze alinea kun je de functie binnen deze redenering aangeven.

- 3p 6 Neem de nummers 2 tot en met 5 uit onderstaand schema over en noteer daar de juiste termen bij. Van de eerste zin is de functie al gegeven in het schema.

Kies uit: argument, conclusie, constatering, doelstelling, nuancering, oorzaak, standpunt, tegenwerping, voorwaarde en weerlegging. Termen mogen meer dan eens gebruikt worden.

Eerste deel van de redenering:

Wie denkt dat iedereen deze globale kennis zomaar heeft, moet ik teleurstellen. (regels 85-87)	1 standpunt
Ik vrees dat menige scholier inmiddels een fikse gok zou moeten wagen bij de vraag of Karel V voor of na de Franse Revolutie leefde. (regels 87-91)	2

Tweede deel van de redenering:

Is dat belangrijk? Ja, dat is het. (regel 91)	3
Wanneer hedendaagse filosofen vaststellen dat onze persoonlijke identiteit voornamelijk ligt in het (levens)verhaal dat wij over onszelf vertellen, geldt dat ook voor de collectieven waar we deel van uitmaken. (regels 92-97)	4
Nederland, Europa of wat dan ook is onze geschiedenis. (regels 98-99)	5

In alinea 7 wordt gesproken over “de historische mist waarin leerlingen vaak ronddwalen” als gevolg van thematisch onderwijs. (regels 104-106)

1p

7 Welke van onderstaande uitspraken geeft het beste weer wat hiermee wordt bedoeld?

Leerlingen hebben geen zicht op de

- A** afhankelijkheden tussen diverse historische thema's.
- B** context waarin historische feiten moeten worden geplaatst.
- C** feiten over belangrijke historische personen zoals koningen.
- D** manier waarop historische feiten moeten worden opgezocht.
- E** thema's die werkelijk relevant zijn in de geschiedenis.

2p

8 Welke drie van onderstaande citaten zouden als ironisch kunnen worden opgevat?

- 1 Als je het lijstje aanbevelingen doorleest, krijg je een ontmoedigend déjà-vugevoel. (regels 4-6)
- 2 En het verplichte nummertje Engels vanaf de eerste klas. (regels 10-12)
- 3 De waarde van dat laatste werd veelzeggend toegelicht door een tiener die werd geïnterviewd. (regels 12-15)
- 4 Met een thematische catalogus op de schoolbibliotheek zouden de leerlingen de informatie die zij voor hun werkstukken nodig hadden, gemakkelijker kunnen achterhalen. (regels 32-37)
- 5 Dat was zo'n veertig jaar geleden – en nu komt het Platform triomfantelijk tot dezelfde conclusie. (regels 42-44)
- 6 Maar dat is al net zo'n makkelijk weerwoord als de achteloze manier waarop de voorzitter van het Platform zich afmaakte van de tegenwerping dat computers op school helemaal niet zo succesvol zijn. (regels 55-60)
- 7 'Technologische ontwikkelingen gaan zo snel ...' – een cliché dat de gemeenplaatsen in het rapport naar de kroon steekt. (regels 60-63)

2p

9 Welke van onderstaande formuleringen geeft het beste de strekking van het tekstgedeelte van de alinea's 1 tot en met 8 van tekst 1 weer?

De aanbevelingen van het Platform Onderwijs 2032 zijn

- A** achterhaald, want veertig jaar geleden kwamen professionals al tot vergelijkbare inzichten over het onderwijs.
- B** nuttig, want parate kennis wordt door velen gezien als iets wat in deze tijd minder aandacht verdient dan individuele ontwikkeling.
- C** onverstandig, want leerlingen zullen een verengd wereldbeeld krijgen als de onderwijsvernieuwingen worden doorgevoerd.
- D** waardevol, want leren zal in de toekomst leuker worden als het onderwijs op deze manier wordt ingericht.

In alinea 5 tot en met 9 worden drie nadelen van de onderwijsvernieuwingsdrift genoemd in de vorm van een oorzaak-gevolgketen.

- 2p 10 Parafraseer deze keten in de vorm van drie zinnen volgens onderstaand schema:

(X) Leerlingen hebben geen parate kennis meer.

Daardoor (Y)

Daardoor (Z)

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 2p 11 Vat het tekstgedeelte van alinea 1 tot en met 5 van tekst 1 samen in één of meer volledige zinnen.

Gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

- 1p 12 Vat het tekstgedeelte van alinea 6 tot en met 10 van tekst 1 samen in één of meer volledige zinnen.

Gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.